

вирішення.

Показниками низького рівня розвитку творчого мислення студентів-психологів є: стереотипне мислення, яке проявляється в нездатності майбутніх психологів до самостійного висунування, як самих завдань, так і варіантів їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Максименко С.Д. Загальна психологія: підручник / С.Д. Максименко. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
2. Лузік Е.В. Роздуми про вищу технічну освіту України: Наукове ювілейне видання / Е.В. Лузік. – К.: «Видавництво Астрапрінт», 2011. – 231 с.
3. Пов'якель Н.І. Професіогенез саморегуляції мислення практичного психолога: монографія / Н.І. Пов'якель. – К.: НПУ ім.М.П. Драгоманова, 2003. – 259 с.
4. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: підручник / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
5. Сисоєва С.О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти // Неперервна професійна освіта / за ред. І.А. Зязюна. – К.: АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, 2000. – 273 с.

References

1. Maksymenko, S.D. 2004. *Zagalna psihologia [General psychology]*. 2nd ed. Vinnytsia: Nova Kniga.
2. Luzik, E.V. 2011. *Rozdumi pro visu tehnicnu osvitu Ukraini: Naukove uvilejne vidanna [Reflections on Higher Technical Education in Ukraine: Scientific Anniversary Edition]*. Kyiv: Vidavnictvo Astraprint.
3. Povakel, N.I. 2003. *Profesioenez samoregulacii mislenna praktichnogo psihologa: monografia [The professional psychogenesis of the self-regulation of the thinking of a practical psychologist: monograph]*. Kyiv: NPU im. M.P. Dragomanova.
4. Podolak, L.G. and Urcenko, V.I. 2008. *Psihologia visoi skoli [High School Psychology]*. 2nd ed. Kyiv: Karavela.
5. Sisoeva, S.O. 2000. Tehnologizacia osvitnoi dialnosti v umovah neperervnoi profesijnoi osviti [Technologization of educational activity in the conditions of continuous professional education]. In: I.A. Zazun, ed. 2000. Continuing professional education. Kyiv: APS of Ukraine, Institute of Pedagogy and Psychology of Vocational Education.

УДК 159.953:81'36:811.111(045)

DOI: 10.31339/2617-0833-2019-2(27)-71-74

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Барчі Б.В., Кравченко Т.М., Мартин Н.В.

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF ENGLISH GRAMMAR LEARNING

Barchi Beata, Kravchenko Tetyana, Martyn Natalia

У статті аналізуються психологічні особливості навчання граматичного матеріалу студентами під час вивчення дисципліни «Практична граматики». Визначаються також особливості психічної діяльності студентів, розвитку їхніх когнітивних процесів. Охарактеризовано систему завдань і вправ, при виконанні яких має місце напружена аналітична діяльність.

Ключові слова: граматичний матеріал, комунікація, граматичний навик, синтагма.

The relevance of studying the psychological aspects of mastering English comes from the content of the professional training of students of philological specialties, which provides a deep knowledge of both psychological features of mastering and mastering the language. The goal of the article is to analyze psychological peculiarities of studying grammatical material by students during the study of the discipline "Practical grammar". The features of students' mental activity and the development of their cognitive processes have been determined while the theoretical research. The system of tasks and exercises during which intensive analytical activity takes place has been characterized. Based on the analysis of psychological literature, it has been shown that updating basic knowledge of general, age, pedagogical psychology and content of other disciplines serves as a basis for students to develop skills and abilities such as choosing adequate practical approaches to learning English, overcoming different origins foreign language, conducting psychological analysis of the speaker's personality and evaluation of his psychological characteristics.

Key words: *grammatical material, communication, grammatical skill, syntagm.*

В даний час, у зв'язку із затвердженням провідної позиції граматики у формуванні комунікативної компетенції, проблема формування граматичних навичок є однією з найбільш актуальних. Під граматичним навиком у методичній літературі розуміється здатність виробляти автоматизовану мовленнєву дію, що забезпечує правильне морфолого-синтаксичне оформлення мовної одиниці.

Навчання граматики англійської мови є одним з найбільш складних аспектів навчання як з педагогічної, так і з психологічної точки зору. Основне пояснення цьому полягає в повній невідповідності граматичних систем англійської та української мов. А під час навчання дорослої аудиторії (в нашому випадку студентів) неминуче відбувається зіставлення двох систем.

Метою даної статті є аналіз психологічних особливостей вивчення граматичного матеріалу студентами під час вивчення дисципліни «Практична грамика».

Завданням викладача є вибір найбільш підходящої одиниці презентації будь-якого граматичного явища. З нашої точки зору такою одиницею є синтагма в тому сенсі, в якому її розумів Л.В. Щерба. Гнучкість, варіабельність синтагми, можливість змінювати її межі дозволяють організувати введення нового і закріплення в пам'яті студентів як лексичного, так і граматичного матеріалу, оскільки, граматичні явища спочатку засвоюються на рівні лексичних одиниць [2]. При цьому слід зазначити, що синтагма може бути представлена не тільки в буквено-словесному вираженні, але й у вигляді формули, що ще в більшій мірі сприяє концентрації уваги на істотних ознаках досліджуваного явища.

Однак, як показує практика подача граматичного матеріалу у вигляді формул не завжди веде до успіху. Студенти не мають міцних навичок сприйняття умовних позначень, що не бачать за ними справжніх фактів і змісту. Вони більше звикають до сприйняття словесного матеріалу, у них краще розвинена словесна пам'ять [1].

У вузах гуманітарного профілю першим етапом презентації граматичного явища слід вважати презентацію ізольованою граматичної форми типу "was said". При цьому в свідомості студента повинні зафіксуватися всі основні особливості даного явища: з яких елементів воно складається, чим відрізняється від інших явищ, чому відповідає в рідній мові. Дж. Нортон в обговоренні статті Дж. Торна каже, що шляхом абстрагування явища, його аналізу, виведення правил і законів, внаслідок аналізу цього явища, воно пізнається швидше, економічніше і послідовніше [5].

Ізольована синтагма, а тим більше граматична, це, безсумнівно, абстрактна одиниця, яка ні з якими реальними умовами комунікації не співвідноситься. Однак вона дозволяє дійсно провести аналіз і намітити подальшу стратегію (тобто план дії) з упізнання і виділення даного явища в будь-якому мовному оточенні. При такому сприйнятті граматичного явища студент фіксує у своїй свідомості всі його основні особливості. Дж. Енгелькамп показав, що ефективність запам'ятовування залежить не тільки від докладного

словесного пояснення, але і від адекватності, точності і наочності представленого ілюстративного матеріалу. Цей матеріал повинен містити тільки необхідні елементи без будь-яких надмірностей, що відволікають або розсіюють увагу [2].

На підставі експерименту В.П. Зінченко прийшов до висновку, що процеси первинного виділення специфічних ознак відбуваються шляхом зорового дослідження цих явищ. Студенти не в змозі відразу виділити, а тим більше зафіксувати в довготривалій пам'яті, всі необхідні ознаки досліджуваного явища, у них не відразу складається правильна стратегія дії по його розпізнаванню. Тому на першому етапі сприйняття велике значення набуває питання навчання визначити, візуально виділити і зафіксувати досліджуване явище, співвідносити його формальні ознаки з семантико-синтаксичним змістом.

Для того щоб сформувати навички симультанного (одномоментного) розпізнавання нового явища (а саме в цьому і полягає кінцева мета введення нового матеріалу, лексичного чи граматичного), слід використовувати систему завдань і вправ, при виконанні яких має місце напружена аналітична діяльність.

У розробленій нами системі поетапного навчання і формування навичок симультанного сприйняття іншомовного лексико-граматичного матеріалу застосовуються завдання і вправи, спрямовані на поступове формування навички симультанного сприйняття досліджуваного явища. В основу цієї системи вправ була покладена концепція П.Я. Гальперіна про поетапне формування навичок і умінь [3]. Ці навички і вміння не утворюються відразу, "необхідно навчання, яке триває до тих пір, поки швидкість сприйняття не співпадатиме зі швидкістю впізнання. Навик являє собою ланцюг умовних рефлексів, які легко автоматизуються"[4]. Цілі автоматизації рефлексу і підпорядковані всі вправи чотирьох етапів.

На першому етапі студентам пропонуються багаторазовість сприйняття матеріалу як один з найважливіших умов закріплення його в пам'яті.

Істотно також і те, що від одного повторного сприйняття до іншого все глибше осмислюється досліджуваний матеріал.

Слід враховувати, що з точки зору психології початковий етап сприйняття - один з найбільш важких процесів психічної діяльності, і тим важчий, коли мова йде про сприйняття іншомовного матеріалу. Сформовані на першому етапі сприйняття граматичного явища навички його розпізнавання створюють необхідні психологічні передумови для оволодіння новими більш складними видами діяльності по сприйняттю і розпізнаванню досліджуваного явища, а останні, в свою чергу, забезпечують перехід сприйняття на новий вищий щабель розвитку.

Після етапу первинного сприйняття, коли особливості досліджуваного явища перейдуть в оперативну пам'ять, слід перейти до другого етапу сприйняття, мета якого - виділення і впізнання цього явища в більш широкому контексті. Формування досвіду сприйняття і розпізнавання досліджуваного граматичного явища контекст повинен збільшуватися і ускладнюватися. Тут ми вже виходимо за рамки просто не ускладнення пропозиції. Робота ведеться зі складними реченнями і з текстом в цілому.

Завданням третього етапу формування навичок сприйняття і впізнання нового граматичного матеріалу є формування навичок симультанного сприйняття цього явища. При цьому слід пам'ятати, що симультанне, одноанітне, сприйняття і впізнання - не вихідний факт, а результат навчання. З цієї точки зору симультанне сприйняття являє собою миттєве впізнання вже відомого. Зберігається і послідовна фіксація властивостей (компонентів комплексу), яка, однак, в силу автоматизованості процесу, його стислості, швидкості та інших факторів суб'єктивно не помічається. Спочатку студенти послідовно встановлюють в пропонованому матеріалі риси нового для них поняття. Надалі це дія по виявленню певних ознак в конкретному матеріалі, тобто в пред'явленому об'єкті узагальнюється, скорочується, автоматизується. Зрештою, процес відбувається автоматично, непомітно для учня, приносячи в його свідомість тільки свій продукт. Цей продукт - виявлена сукупність рис відомого

предмета. Суб'єкт сприймає цю сукупність рис одночасно, хоча насправді, ці риси виявляються в процесі, як і раніше послідовно.

Таким чином, симультанне сприйняття (або безпосереднє сприйняття) та початковий процес сприйняття зовні здаються абсолютно різними процесами, а тим часом це один і той же процес в двох різних формах, або на двох різних стадіях формування навичок сприйняття і розпізнавання явище. Якщо на першій стадії, процес використання заданого комплексу властивостей відбувається явно, то потім на більш пізніх стадіях, або в процесі подальшого вдосконалення досвіду, він перетворюється в «прихований» і як би «миттєво діючий механізм». Отже, на заняттях з «Практичної граматики» викладачам сіл враховувати ряд психологічних особливостей студентів, які впливають на рівень запам'ятовування та усвідомлення ними матеріалу з граматики англійської мови. Перспективами подальших досліджень вбачаємо у розробці тренувальних вправ для розвитку пам'яті та симультанного сприймання студентів граматичного матеріалу.

Список використаних джерел

1. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих навчальних закладів: монографія / Н. О. Арістова. – К.: ТОВ «ГЛІФМЕДІА», 2015. – 240 с.
2. Гальперин П.Я. О формировании чувственных образов и понятий: материалы совещания по психологии / П.Я. Гальперин. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1957. – С. 417-424.
3. Зинченко В.П. Непроизвольное запоминание / В.П. Зинченко. – М.: Директ-Медиа, 2010. – С. 178-284.
4. Тимошенко В. М. Психологічні особливості формування мотивації досягнення майбутніх учителів (на матеріалі вивчення іноземної мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : 19.00.07 “Педагогічна та вікова психологія” / В.М. Тимошенко. – К., 2001. – 23 с.
5. Thorn J.P. On hearing sentences // Psycholinguistic papers. The Proceedings of the 1966 Edinburgh Conference. – Edinburgh: Edinburgh Univ. Press, 1967. – P.19.

References

1. Aristova, N. O. 2015. *Formuvannia motyvatsii vyvchennia inozemnoi movy u studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv: monohrafiia* [Formation of the motivation of learning a foreign language in students of higher educational establishments: monograph]. Kyiv: TOV «HLIFMEDIA».
2. Halperyn, P.Ia. 1957. *O formirovaniy chuvstvennykh obrazov y poniaty: materyaly soveshchaniya po psykholohyy* [On the formation of sensual images and concepts: materials of the meeting on psychology]. Moscow: APN RSFSR. pp. 417-424.
3. Zynchenko, V.P. 2010. *Neproyzvolnoe zapomynanye* [Involuntary memorization]. Moscow: Dyrekt-Medya. pp. 178-284.
4. Tymoshenko, V. M., 2001. *Psykhologichni osoblyvosti formuvannia motyvatsii dosiahnennia maibutnykh uchyteliv (na materialy vyvchennia inozemnoi movy)* [Psychological features of formation of motivation of achievement of future teachers (on the material of foreign language learning)]. Abstract of dissertation. Candidate of Psychological Sciences. Kyiv.
5. Thorn, J.P. 1967. On hearing sentences. In: *Psycholinguistic papers. The Proceedings of the 1966 Edinburgh Conference*. Edinburgh: Edinburgh Univ. Press.

УДК 37.016:811.112.2'246.2(045)

DOI: 10.31339/2617-0833-2019-2(27)-75-79

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ

Варга Л. І., Мішак В.М.

SOME PECULIARITIES OF STUDYING BY STUDENTS GERMAN AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE AFTER ENGLISH

Varga Lesia, Mishak Valentyna

У статті на основі аналізу методичної літератури уточнено поняття «друга іноземна мова», висвітлено основні особливості та принципи вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської. Авторами визначено основні чинники, які впливають на процес засвоєння граматичних та лексичних тем німецької мови як другої іноземної після англійської.

Ключові слова: іноземна мова, друга іноземна мова, німецька мова, перша іноземна мова.

German as a foreign language is learnt after English (GaE) in the majority of cases; typically as a third or further language; by native speakers of English sometimes as a second language. Transfer from English to the learner's German interlanguage is frequent due to the close genetic relation between both languages, and often positive. However, there are instances where English patterns are hindering rather than fostering the acquisition of German structures, such as German morphosyntax. Seen from the viewpoint of English, German is in danger of being stereotypically perceived as a "difficult" language with a complex syntax and a plethora of cumbersome morphological structures such as inflectional suffixes. Mark Twain's witty remarks about the "awful German language" are a testimony to that stereotypical perception, gently mocking the German language and at the same time the naïve approach to it by English speakers. Both in its rigid SVO sentence structure and in its complete equation of grammatical gender with sex, English is not only different from German, but actually the „odd one out" among all Germanic languages. So in the case of GaE, the problem and a possible way of overcoming it does not so much lay with German, but with English as a base from which German is learnt. A simple and memory friendly didactic method can make learners of GaE aware of the differences and help them to develop the respective German structures in their interlanguages. With the visual help of a bridge, the syntactic bracket structures of German main and subordinate clauses can be demonstrated. The part grammatical gender plays for noun brackets in German can also be illustrated by the bridge model, thus providing an explanation for the existence of grammatical gender in German to learners of GaE and motivating them to learn the gender together with each German noun, understanding it as a tool to organize syntactic and textual structures. Thus the advances linguistic theory has made in the last decades in analyzing the fundamental bracketing structures underlying Deutsch nach Englisch: Didaktische Brücken für syntaktische Klammern 99 much of German morphosyntax can be applied in form of a didactic tool facilitating the learning of German, particularly of GaE.

Key words: foreign language, second foreign language, German, first foreign language.

Інтеграція українського суспільства до Європейського та міжнародного соціально-економічного, культурного, інформаційного простору, ринку праці зумовлює потребу в ефективній дидактичній технології, що забезпечувала б неперервну взаємодію співучасників навчання, вмотивоване залучення їх до навчально-виховного процесу, бажання здійснювати самоосвіту та подальшу освіту у вищих навчальних закладах. Основною метою навчання

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>